

ներ, բայց յետոյ շատ ընտանեացաւ, ու մարդկութեան նշանները սկսաւ ցուցընել: Կերակրեղենի կողմանէ ոչ միայն մրսի՝ հապա նաև սկսաւ ըմպելիքներու ալ սէր ձգել, մանաւանդ դարեջրի: Անանկ կ'ախորժէր կրակին քով նստիլ՝ որ ատեն մը գտնալուն պէս ամօռները կը շարէր կրակաբանին չորս կողմը, ու ինքը դիմացը անցած, կարգաւ իւրաքանչիւր ամօռին վրայ նստելով մարմինը կը տաքցընէր: Բայց ստրկին յարգը ճանչցած չէր. ձեռքը դրամ մը անցնելուն պէս կը տանէր հողագործին կամ անոր կնկանը կու տար. (բայց կ'երեւայ թէ այս դասն ալ անոնցմէ առած պիտի ըլլայ): Բնութեան այնպիսի յատկութիւն մը ունէր որ օդը աւրուելէն առաջ կը նախազգար ու տհաճութիւններ կը ցուցընէր: Շատերը շատ բաներ կը պատմեն այս զարմանալի տղուն բնութեանը վրայօք, բայց մենք համառօտութեան համար զանց կ'առնունք, միայն մէկ երկուք մ'ալ պատմելով ընթերցողաց հետաքրքրութիւնը կշտանայ. որ է, երաժշտական ձայները ախորժելով մտիկ կ'ընէր, երգ մը լսելուն պէս ականջները երկնցուցած ուրախութենէն ծափ կը զարնէր, ու լսելէն ետքը քանի մը անգամ ինքիւրեն կը կրկնէր լսած ձայնը: Իսկ իրեն հարցմունք մը ընողին բառէ մը աւելի պատասխան չէր ելլեր բերնէն: Թէ որ ուզենար քսան թուոյն անունը տալ, մինչև մատուրներովը չհամրեր չէր ըմբռնէր: Այս հարցմունքներուն պատասխանները սովորէր էր, այսինքն, թէ որ մէկը հարցընէր, դու ո՞վ ես. վայրենի տղայ եմ, կ'ըսէր. ո՞ր գտուեցար. Աննովէր. Ո՞վ գտաւ գրեղ. Գէորգ թագաւորը: 1782-ին որ իր կենացը վերջի տարին էր գարնան քաղցր օրերը մինչև կէս գիշեր երգելով կ'անցընէր. երբեմն լուսինն ու աստղերը զիտելով կը գուարճանար, երբեմն ալ արևուն ջերմութեան մէջ ժամերով կը կենար. աստեղազարդ գիշերներ կը նայէր որ տնէն դուրս ելլայ: Բարեխառն բնաւորութիւն մ'ունէր, բայց երբոր օդը ամպոտ ու ցուրտ գտնար, կը տխրէր.

բնութեամբ հանդարտ էր, բայց թէ որ մէկը հետը չարաչար իյնալով զինքը նեղացընէր, ետեէն կը վազէր ու ձեռքը խածնելով կը պոռար:

Միջահասակ էր, ծերութեան ատեն որ 70 տարուան էր՝ առողջ և վառվռուուն կերպ մ'ունէր. նայուածքը միշտ սուր ու թափանցող կ'երևար. վերջապէս նոյն հողագործին քով մեռաւ գրեթէ 73 տարուան:

## Գ Ե Ր Ե Ջ Մ Ա Ն Ք

Շիրիմ՝ արձան յիշատակի է կանգնեալ յեզերս սահմանաց կրկին աշխարհաց, որ յանդիման առնէ մեզ նախ՝ զվախճան ընդունայն վշտակրութեանց կենցաղոյս, և զպատկեր մշտնջենաւոր հանգստեան. ապա զարթուցանէ 'ի միտս մեր խառն 'ի խուռն իմն յիշատակ երանական անմահութեան, որոյ հաւաստիք առաւելուն ըստ չափոյ առաքինութեան այնորիկ՝ զորոց զյիշատակն յանդիման առնէ մեզ, և յայդմ իսկ հաստատեալ կան ամենայն մեծաբանք մեր: Եւ արդարև թէպէտ չիցէ ինչ բնաւ խտրի ընդ ածին Սոկրատայ և ընդ Ներոնի, սակայն ոչ ոք է որ զկայսերն հռովմայեցոյ՝ կամիցի ունել յանտառին իւրում, թէ և ամփոփեալ 'ի սափոր արծաթի. և ոչ ոք է որ զՍոկրատայն ոչ դիցէ 'ի պատուականագոյն տեղով բնակութեան իւրոյ, թէպէտ և 'ի սափոր խեցի իցէ ամփոփեալ:

Ահա 'ի պատճառս այսր ընդաբոյս բերման առ առաքինութիւն, չիրիմք երևելի մարդկանն ազդեն 'ի մեզ սրտտառուչ իմն պատկառանս: Նոյն ազդունն ներգործէ 'ի մեզ զմիմեք 'ի տեսանել անդ զտապանս որ զսիրելիս մեր ամփոփիցեն: Եւ ահա այսր աղագաւ 'ի տեսիլ դոյն հողակուտի որ ծածկէ զաճին մանկան սիրելոյ, 'ի գութ խանդաղատիմք՝ յիշատակաւ անմեղութեան

նորին. և դարձեալ սորին վասն գործ-  
վեալ փղձկիմբ 'ի տեսիլ գերեզմանին,  
ուր հանգչի նորահարսն, սէր և աւերն  
կայուլթիւն ընտանեացն իւրովք առա-  
քինութեամբք: Առ 'ի մեծարոյ ըն-  
ծայեցուցանելոյ զայնպիսի շիրիմն ոչ  
կճեայց ինչ պէտք են, ոչ պղնձեայց և  
ոչ ոսկի դրուագաց. այլ որչափ անպա-  
ճոյճք իցեն՝ այնչափ խորագոյնս ներգոր-  
ծեն զթախծութիւն: Ազդողագոյնք ևս  
են անշուք պարզութեամբն քան ճո-  
խութեամբ, հնութեամբն քան նորու-  
թեամբ, թշուառութեանն յայտարար  
հանգամանօք, քան պատուադիր՝ ա-  
նուամբք. առաքինութեանցն յորջոր-  
ջանօք քան զօրութեանն:

Ի բացօթեայ և յանշէն վայրս մա-  
նաւանդ խորագոյն է ազդեցութիւնն նո-  
ցին. բազում՝ այն է զի գերեզման մի  
անպաճոյճ՝ յորդագոյն տայ հեղուկ ար-  
տասուն քան զբարձրագահ դագաղան  
'ի մայր եկեղեցիս. անդ ցաւն առնու-  
վսեմ՝ իմն կերպարանս և բարձրացեալ  
ընդ հինաւուրց գեղձս գերեզմանաց,  
ձգի ընդլայնի իբրև զբացարձակ դաշտս  
և զլերինս շուրջանակի, և դաշնաւորեալ  
զուգաձայնի ամենայն երևութից բնու-  
թեան, ծագման առաւօտուն, մռնչելոյ  
հողմոց, մտից արևուն, և խաւարչուտ  
գիշերոյ: Վաստակք յոգնատաժանք և  
վիճակ նուաստութեան ոչ կարեն չի-  
լուցանել զազդեցութիւնն նորին 'ի սիր-  
տըս հիքացելոց:

ԳԵՌԵԶՄԱՆՆԵՐ ԵՐԻՄԻԱՍ

Թարգմանեաց Ն. Այլափետրի

Կոյր մեքենագործ մը.

Ամենին բան մը չիկրնար զմեզ այն  
պէս զարմացնել, ինչպէս բնութեան  
այն գաղտնիքը, որ եթէ մէկի մը հար-  
կաւոր եղած ձիւրք զլացեր է տալու,  
բայց միւս կողմանէ ուրիշ կատարելու

թեամբ մը նոյն պակասը լեցուցեր է:  
Ասոր նման են խուլերը, որոնք թէպէտ  
բոլորովին զուրկ են լսողութեան գա-  
ղափարէն, բայց իրենց տեսութեան  
գործարանը ուրիշներէն շատ աւելի գե-  
րազանց է. նոյնպէս նաև կուրերուն  
շօշափականը կարգէ դուրս զգայուն և  
փափուկ է:

Ահաւասիկ պեանչելի օրինակ մը ը-  
սածներնուս:

Պարոն Գիտ, որ նաւավարի մը որդի  
էր, ծնաւ Սկովտիոյ Կրէնդը ծովեզե-  
րեայ քաղաքը: Չորս տարուան եղած  
ժամանակը ծաղիկի հիւանդութիւն քա-  
շելով՝ դժբաղդութեամբ երկու աչքն  
ալ կորսնցուց: Ասանկով թէպէտ և բո-  
լորովին կուրցաւ, բայց պզտիկուց 'ի  
վեր մեքենական արուեստից մեծ յար-  
մարութիւն և սէր կը ցուցնէր:

Իբրև մեծ գանձ մը՝ փայտի մը կը-  
տոր ճարեց իրեն, որուն պարզ կտրու-  
ցով մը միայն՝ ուղած ձևը կու տար.  
բայց իրեն մեծ փորձութիւնը ան էր՝ որ  
ան փայտէն նաւ մը շինէ՝ զոր թերեւ իր  
քաղքին յարմար դիրքը, և կամ հօրը  
նոյն տեսակ բանի վերաբերեալ արուես-  
տը՝ ազդած ըլլայ իրեն: Իր կենաց մե-  
ծագոյն մասը այս տեսակ զբաղմամբ  
կ'անցնէր՝ որոնց բնական յարմարու-  
թիւն մը ունենալով, իր մխիթարու-  
թիւնը անոնցմով միայն կը գտնար:

Բայց վերջերը՝ մասնաւորապէս երբ-  
որ այս միտքը դրած նաւը շինել սկը-  
սաւ, կտրոցէն զատ նաև սղոց և քերիչ  
սկսաւ գործածել, ան աստիճանի վար-  
ժութեամբ որ տեսնողները կը հիացը-  
նէր:

Այս իրեն ձեռք զարկած նաւը՝ գրե-  
թէ եօթը տարուան մէջ շինեց լմնցուց,  
որ վաթսուն և չորս թնդանօթով պա-  
տերաղմակն նաւու մը ճիշդ պզտի օրի-  
նակն էր, որուն բարձրութիւնը չորս  
ոտք է: Նաւուն կամարակապ ծածքերը  
տախտակէ են, ինչպէս ամեն սովորա-  
կան նաւերունը. մէջի թնդանօթները  
և անոնց համար շինուած պատուհան-  
ները ամենայն ճշդութեամբ շինուած: